

در گفت‌وگو با یک اقتصاددان مطرح شد

خوب و بد افزایش دو برابری سهمیه ارز مسافرتی

یک اقتصاددان معتقد است که افزایش دو برابری سهمیه ارز مسافرت هوایی از سوی بانک مرکزی در شرایط کنونی اقتصادی، منطقی نیست و باعث بیشتر شدن فاصله طبقاتی به نفع طبقه مرفه‌تر جامعه می‌شود.

گفت‌وگو

فرانک جوادی

روشننگار

این اقتصاددان تأکید کرد: «البته در این میان مسائل دیگری مطرح می‌شود که قابل تأمل است و آن اینکه در شرایطی که مردم شاهد فسادهای اقتصادی هستند، چرا نباید برای انجام سفرهای خارجی شان ارز بیشتر و با قیمت مناسب‌تری تهیه کنند؟ از دید اقتصاد از هر منظر به چنین تصمیماتی نگاه کنیم، به این نتیجه می‌رسیم که اجرای آن اشتباه است. اگر از دیدگاه علم اقتصاد و حتی از منظر تجربه دولت‌های مختلف به این مسائل نگاه کنیم باز هم درمی‌یابیم که این تصمیم‌ها منطقی نیست.»

دکتر لطفعلی بخشی، عضو هیأت علمی دانشکده اقتصاد دانشگاه علامه طباطبایی تهران درباره تصمیم اخیر بانک مرکزی برای افزایش سهمیه ارز سفرهای هوایی با هفته‌نامه «آینه‌نو» به گفت‌وگو نشست که مشروح آن را در ادامه می‌خوانید.

● با توجه به نزدیک شدن به پایان سال و افزایش تقاضای ارزی مردم به‌ویژه برای مسافرت، بانک مرکزی در اقدامی ارز سفرهای هوایی را با افزایش دو برابری به هزار یورو رسانده است. نظر شما درباره این تصمیم چیست؟

شخصاً می‌توانم بگویم که از این تصمیم بانک مرکزی حیران هستم. در کشوری که با این حجم از تحریم‌های ظالمانه مواجه است، تا این اندازه مشکلات ارزی دارد، با تفاوت فاحش درآمد در داخل کشور روبه‌رو است و مردم با نرخ تورم کنونی در حال فقیرتر شدن هستند، چرا مسئولان باید تصمیم به افزایش دو برابری سهمیه ارز مسافرتی بگیرند؟! چرا باید انگیزه بیشتری برای انجام سفرهای خارجی آن هم برای قشری ایجاد شود که از تمکن مالی مناسبی برخوردار است و در واقع جزو قشر مرفه جامعه محسوب می‌شود.

در شرایطی که عده‌ای از پس‌گذران معیشت خود بر نمی‌آیند، اتخاذ چنین تصمیمی دقیقاً به معنای تشدید اختلاف طبقاتی به نفع طبقات مرفه‌تر و برخوردارتر در مقابل طبقات ضعیف‌تر است. دو برابر شدن سهمیه ارز مسافرتی در حالی جای تعجب

بیشتری دارد که در وضع کنونی دولت به دلیلی که با محدودیت ارزی مواجه شده، ارز دولتی را برای بسیاری از کالاهای مانند دارو برداشته است. سؤالی که در این میان مطرح می‌شود این است که اگر دولت با محدودیت ارزی مواجه است، اجرای چنین طرح‌هایی چه دلیلی دارد و اگر ارز کافی در اختیار دارد، چرا ارز دارو را برداشته است؟ در این روزها بسیاری از بیماران خاص با مشکلات عدیده‌ای برای تأمین و خرید داروهای مورد نیازشان مواجه هستند. به عنوان مثال سرطانی برای خرید یک آمپول چندمیلیون تومان باید هزینه کنند تا چند روز در دشان تسکین پیدا کنند.

دولت دلیل حذف ارز دارو را محدودیت‌های ارزی عنوان و از سوی دیگر سهمیه ارز مسافرتی را دو برابر می‌کند. به همین دلیل است که اتخاذ این تصمیم از سوی بانک مرکزی انسان را دچار تعجب می‌کند. این عمل با وضعیت سیاسی، اقتصادی و اجتماعی کشور در تناقض کامل قرار دارد. گویی امروز کشور نفت را به اندازه کافی می‌فروشد و مردم در وضعیت اقتصادی

خوبی قرار دارند، کالاهای ضروری و اساسی را با قیمت مناسب وارد کرده و در اختیار مردم قرار می‌دهیم و توری هم در کار نیست و نهایتاً بانک مرکزی تصمیم گرفته تا قدری به فکر کسانی باشد که می‌خواهند سفر بروند و از قضا جزو طبقه مرفه‌تر جامعه محسوب می‌شوند.

به نظر می‌رسد یک منطق قوی پشت اتخاذ چنین تصمیماتی نیست؛ چرا که تأمین ارز مسافرتی در شرایط کنونی کشور، اولویت صدم اقتصادی هم نیست و منطق حکم می‌کند که هیچ ارز دولتی به کسانی که می‌خواهند سفر خارجی انجام دهند، اختصاص پیدا نکند.

البته استدلالی در مقابل این نظر وجود دارد که قابل تأمل است و آن اینکه برخی می‌گویند وقتی مردم شاهد تخلفات و فسادهای کلان مانند چای دیش هستند، چرا از طریق چنین طرح‌هایی نتوانند هزار یورو را با قیمتی مناسب‌تر خریداری کنند و سفر خارجی برای ششان ارزان‌تر تمام شود؟ وقتی چنین استدلال‌هایی در مقابل غیرمنطقی

به گفته عضو هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبایی تهران، تأمین ارز مسافرتی و به‌ویژه دو برابر کردن سهمیه ارزی برای آن در شرایط فعلی کشور، اولویت صدم اقتصاد هم نیست و بهتر است که بانک مرکزی در چنین شرایطی اساساً ارز دولتی برای سفرهای هوایی در نظر نگیرد.

بودن افزایش دو برابری سهمیه ارز مسافرت هوایی مطرح می‌شود، ناخودآگاه پاسخ مناسبی نمی‌توان در برابر آن داد و جای تأمل دارد.

● از منظر اقتصادی، دخالت‌ها و ورودهای این چینی دولت و بانک مرکزی در بازار ارز را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

دولت‌های ایران در ادوار مختلف دخالت‌های متعددی در امر اقتصاد داشته‌اند. گاه به اموری وارد شده‌اند که از منظر علمی ارتباطی به دولت نداشته و با این شیوه خود را درگیر کرده و گاه تبعات این موضوع گرفتاری‌هایی برای مردم به همراه داشته است. تصمیماتی از این دست و قیمت‌گذاری‌های دستوری غیراقتصادی است.

● برخی معتقدند که شرایط بحرانی کنونی با آن چیزی که کارشناسان از بیرون گودوروی کاغذ مطرح می‌کنند، متفاوت است و نیاز به تصمیمات متفاوت دارد. نظر شما چیست؟ و اساساً در چنین شرایطی چه توصیه‌ای به دولت می‌کنید؟

بزرگ‌ترین مصیبت و مشکل اقتصاد کشور تحریم‌های ظالمانه دشمنان خارجی است. حال در وضعیتی که در تحریم قرار داریم برخی از تصمیمات اتخاذ شده شاید چندان درست نباشد. چندان‌خ می‌بودن ارز یکی از این تصمیمات و سیاست‌هاست که برای برخی متخلفان بستری برای رانت ایجاد می‌کند. به عنوان مثال در مورد افرادی که با ارز واردات چای، مرتکب فساد شده‌اند اگر نرخ آزاد (۵۵ هزار تومانی) برای تأمین ارز وجود داشت و نرخ‌ها یکسان بود، باز هم چنین تخلفاتی را انجام می‌دادند که ارز را بگیرند و در مقابل محصولی وارد نکنند؟

اگر چه ممکن است اجرای برخی طرح‌ها در شرایط عادی اثرات مثبتی داشته باشد، اما در وضعیت مواجهه با تحریم‌ها می‌شود گفت از دیدگاه‌های مختلف این تصمیمات می‌تواند تبعاتی به همراه داشته باشد و حتی اجرای آن‌ها اشتباه باشد. اگر از دیدگاه علم اقتصاد و حتی از منظر تجربه دولت‌های مختلف به این مسائل نگاه کنیم شاید به این نتیجه برسیم که اجرای چنین تصمیماتی چندان منطقی به نظر نمی‌آید.

چرا قیمت جهانی طلا بالا رفت؟

با وجود کاهش نسبی قیمت سکه به علت اجرای طرح حراج آن از سوی بانک مرکزی، بازار داخلی طلا تحت تأثیر افزایش نرخ اونس جهانی قرار گرفت. این تأثیرات ناشی از عوامل بین‌المللی مانند

گزارش

قیمت طلا در روز جمعه (اول مارس) و پیش از تعطیلی بازار، بالاترین سطح ماه گذشته خود را حفظ کرد. پس از آن که داده‌ها نشان داد تورم ایالات متحده به تدریج در حال کاهش است، برای دومین هفته افزایش خود را ادامه داد.

درباره علت افزایش نرخ اونس طلا در بازار جهانی، باید نگاهی به تحلیل‌ها و نظرات کارشناسی منتشر شده در رسانه‌های معتبر خارجی انداخت. تحلیل‌های مذکور حاکی از این است که شاخص بازدهی خزانه‌داری ۱۰ ساله ایالات متحده و شاخص دلار آمریکا در روز جمعه (اول مارس) پس از اینکه طبق داده‌ها تولید ایالات متحده در فوری‌افت بیشتری کرده و هزینه‌های ساخت‌وساز به طرز شگفت‌انگیزی در ژانویه کاهش یافته بود، عقب‌نشینی کرد. ضعیف‌تر شدن دلار آمریکا باعث می‌شود طلا برای سایر دارندگان ارز ارزان‌تر شود، در حالی که بازده اوراق قرضه پایین هزینه فرصت نگهداری شمش‌های بدون بازده را کاهش می‌دهد.

بر اساس مجموعه دیگری از داده‌ها افزایش سالانه تورم ایالات متحده در ژانویه کمترین میزان در حدود سه سال اخیر بوده و کاهش نرخ بهره در ماه ژوئن از سوی فدرال رزرو (بانک مرکزی ایالات متحده) را حفظ کرده است. نرخ‌های بهره پایین جذابیت شمش‌های بدون بازده را افزایش می‌دهد. گزارش اشتغال فوری به اعلام مهم بعدی اقتصادی ایالات متحده خواهد بود که در روز جمعه منتشر می‌شود.

همین دلایل سبب شده تا قیمت طلا در روز دوشنبه (چهارم مارس) به بالاترین حد دو ماه اخیر برسد. همچنین پس از آن که داده‌های اقتصادی ضعیف ایالات متحده در هفته گذشته امیدها را برای کاهش نرخ بهره فدرال رزرو در ژوئن افزایش داد، کاهش دلار و بازده خزانه‌داری را به دنبال آورد.

بنابراین طلا پس از رسیدن به ۲۰۸۸ دلار و ۱۹ سنت در نخستین روز از ماه جاری میلادی و پیش از تعطیلی بازار، ۰.۲ درصد کاهش یافت و به ۲۰۸۰ دلار و ۹ سنت در هر اونس رسید که البته همچنان در اوج قرار دارد. قیمت طلای آمریکانیز با ۰.۳ درصد کاهش به ۲۰۸۸ دلار و ۶۰ سنت رسید.

طبق گزارش رویترز، در بازار سایر فلزات از رزمند، پلاتین ۰.۳ درصد کاهش یافت و به ۸۸۴.۱۵ دلار در هر اونس رسید و پالادیوم در ۹۵۷.۸۸ دلار ثابت ماند، در حالی که نقره ۰.۶ درصد کاهش به ۲۳.۰۲ دلار رسید.

بررسی علل افزایش قیمت

برخی فعالان بازار طلا در این میان معتقدند که حملات رژیم صهیونیستی به مردم غزه، انتخابات آمریکا، وضعیت جنگ اوکراین و ... جزو مهم‌ترین عوامل مؤثر بر بازار در کنار نرخ برابری ریال و دلار و همچنین نرخ جهانی طلاست. از نظر این کارشناسان

جنگ غزه، انتخابات آمریکا و دیگر تحولات بین‌المللی و منطقه‌ای بود که باعث بالا رفتن قیمت طلا در بازارهای داخلی کشورها شد.

در قطعات سکه (و نه طلا) تحت تأثیر فرایند طبیعی و دوری از اوجی بود که روز گذشته به خود گرفت، اما هنوز عرضه سکه اثری بر بازار نگذاشته است. «افزود: «بازار روال عادی خود را طی می‌کند. عرضه سکه در مرکز مبادله نیز واکنش خاصی بر بازار نداشت. بازار روز یکشنبه نسبت به روز قبل (شنبه) که به یک‌باره قیمت‌ها اوج گرفت، به صورت طبیعی کاهش یافته است.»

رئیس اتحادیه طلا و جواهر تهران ادامه داد: «کاهش یک تا دو درصدی قیمت طلا کاملاً طبیعی و برگشت‌ناپذیر است. اوجی بود که در روزهای گذشته در بازار طلا تجربه شد. البته این کاهش صرفاً در قیمت سکه طرح جدید و قطعات کوچک‌تر بوده، اما طلا افزایشی هم شده است. بنابراین بازار در واکنش به عرضه امروز سکه در مرکز مبادله واکنش خاصی (نه افزایشی و نه کاهش) نداشته است.»

این مقام صنفی درباره علت افزایش قیمت طلا و سکه در بازار داخلی، توضیح داد: «هم‌زمان با آغاز فعالیت بازار در ابتدای هفته، افزایش میانگین ۵۵ دلار اونس طلا را داشتیم که به تبع بر قیمت سکه و طلا تأثیر گذاشت. از سوی دیگر بازار داخل نیز با توجه به نوسان نرخ ارز و افزایش چشمگیر اونس جهانی، واکنش داشت و افزایش قابل توجهی را تجربه کرد. همچنین قیمت سکه تمام بهار آزادی طرح جدید در کانال ۳۵ میلیون تومان قرار گرفت و طلای ۱۸ عیار سه میلیون تومان را به ازای هر گرم، به خود دید. اما بازار در ساعات پایانی روز دوشنبه (۱۴ اسفند)، قدری از اوج نرخ‌ها در روزهای گذشته برگشته و آرام‌تر شده است. به عنوان مثال سکه در بعدازظهر این روز نسبت به اوجی که صبح گرفته بود، ۵۰۰ هزار تومان و هر گرم طلای ۱۸ عیار حدود ۸۰۰ تومان کاهش یافت.»

بذرافشان درباره اوضاع بازار طلا و سکه و میزان نوسان قیمتی آن، این‌گونه گفت: «در روزهای نخست هفته گذشته سکه تمام بهار آزادی طرح جدید با ۳۵۰ هزار تومان کاهش نسبت به اوج قیمتی خود، ۳۴ میلیون و ۴۵۰ هزار تومان و سکه تمام طرح قدیم بدون تغییر ۳۲ میلیون و ۴۰۰ هزار تومان، قیمت‌گذاری و معامله شد. نیم‌سکه و ربع‌سکه نیز هر کدام ۵۰ هزار تومان کاهش قیمت داشتند و به ترتیب ۱۹ میلیون و ۲۵۰ هزار تومان و ۱۲ میلیون و ۱۵۰ هزار تومان معامله شدند. سکه‌های یک گرمی نیز ۶ میلیون و ۱۰۰ هزار تومان در بازار قیمت دارند.» او اعلام کرد: «در مقابل کاهش قیمت قطعات سکه، بهای طلا به سبب افزایش قیمت اونس جهانی طلا، روند افزایشی را تجربه کرده؛ چرا که در روز دوشنبه، ۱۴ اسفندماه هر گرم طلای ۱۸ عیار با ۵۰۰۰ تومان افزایش به ۲ میلیون و ۹۹۳ هزار تومان رسید.»

یادداشت

حراج سکه حرکتی مثبت برای کاهش حباب

محمد کشتی‌آرای

عضو اتحادیه طلا و جواهر

آغاز اجرای طرح حراج سکه از سوی بانک مرکزی و مرکز مبادله ارز و طلای ایران باعث شد که روند صعودی حباب سکه با کاهش همراه باشد. این اتفاق مثبتی است که باید آن را به فال نیک گرفت، اما نحوه حراج و واگذاری‌ها جای بحث و بررسی بیشتر و دقیق‌تر دارد. البته با توجه به اینکه در روزهای نخست حراج سکه قرار داریم، هنوز تأثیر جدی بر بازار فیزیکی، بازار سنتی و دادوستدها مشاهده نشده است.

نرخ طلا و سکه همچنان و مانند همیشه تحت تأثیر عوامل مختلفی از جمله قیمت ارز و نرخ جهانی اونس طلاست. در این روزها با توجه به اینکه این دو عامل هر دو روند صعودی نرخ را در بازار جهانی تجربه کردند، قیمت‌ها در بازار داخلی سکه و طلا روند صعودی پیدا کرد. بنابراین با وجود آغاز طرح حراج سکه هنوز کاهش قیمت و کاهش حباب را در بازار سکه ندیده‌ایم. به همین سبب باید بیشتر منتظر بمانیم تا ببینیم در روزهای آینده شیوه و شکل واگذاری چگونه خواهد بود و چه مدتی طول می‌کشد که سکه‌ها به دست مردم برسد و آیا این زمان آن قدر هست که نیازشان را برای ایام عید نوروز و هدایای احتمالی که می‌خواهند بپردازند، تأمین کند.

اجرای طرح حراج سکه می‌تواند طرح مثبتی در راستای کاهش حباب سکه باشد و امیدواریم با ادامه آن شاهد منطقی‌تر شدن نرخ‌ها در بازار باشیم. در این میان سؤالی مطرح می‌شود و آن این که در شرایط کنونی اجرای طرح‌هایی مانند حراج سکه می‌تواند تأمین‌کننده نیاز مردم باشد و آیا به اندازه تقاضای موجود سکه در اختیار بانک مرکزی قرار دارد؟ پاسخ به این سؤال مسلماً مثبت است، چرا که پشتوانه اجرای چنین طرح‌هایی عرضه سکه، واردات طلاست. می‌توان گفت که عازل‌های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ و متفاوت است. به این دلیل که در آن زمان واردات شمش طلا با مشکلاتی همراه بود، اما امسال واردات شمش به اندازه کافی اتفاق افتاده است. بنابراین با توجه به واردات ۳۷ تنی طلا به کشور، نیاز موجود در بازار سکه می‌تواند در قالب طرح‌هایی مانند حراج سکه پاسخ داده شود. به عبارت دیگر پشتوانه مناسبی برای اجرای چنین طرح‌هایی در اختیار بانک مرکزی و مرکز مبادله ارز و طلا وجود دارد.

البته باید به این نکته نیز توجه داشت که در شرایط فعلی بازار با توجه به اینکه چند روز پیش‌تر از اجرای طرح حراج سکه نمی‌گذرد، نمی‌توان ارزیابی دقیقی انجام داد که تا چه اندازه اجرای چنین طرح‌هایی می‌تواند به ثبات بازار سکه و کاهش حباب آن کمک کند. اما به‌طور قطع می‌توان گفت تأثیر آن مثبت خواهد بود و به نظر می‌آید در روزهای آتی اگر این طرح ادامه‌دار باشد باز هم کاهش حباب سکه را شاهد هستیم. این اقدام مثبتی است که نیاز به زمان بیشتری دارد تا ببینیم که تا چه مدتی به تقاضای بازار پاسخ می‌دهد.

آنچه مسلم است این که طرح فوق مثبت خواهد بود و بانک مرکزی به عنوان نهاد حاکمیتی می‌تواند چند و چون و جزئیات اجرای این طرح را بهتر از هر دستگاهی آسیب‌شناسی کند. به نظر من به غیر از سکه‌هایی که به مردم عادی واگذار می‌شود، اگر بانک مرکزی سهمیه‌ای برای افرادی که دارای جواز کسب در رشته سکه‌فروشی هستند، در نظر گیرد تا آن‌ها هم بتوانند نیاز مردم را به صورت فوری برآورده کنند، این اقدام می‌تواند کارسازتر شود.

محمد کشتی‌آرای

عضو اتحادیه طلا و جواهر

عضو اتحادیه طلا و جواهر

عضو اتحادیه طلا و جواهر

عضو اتحادیه طلا و جواهر

عضو اتحادیه طلا و جواهر

عضو اتحادیه طلا و جواهر